

NR 2 | 2017
ÅRGÅNG 19

MEMBERSTIDNING
Öckerö Öarnas
SLÄKTFORSKAR FÖRENING

Källö-Knippla – vi ses där 16 sept

Styrelsen funderar

I ett försök att minska kostnaderna skickades ett mail ut till alla medlemmar som lämnat sin mailadress. I mailet efterfrågades vilka som hellre vill läsa tidningen på datorn än att få den i brevlådan. Men tyvärr är inte alla mailadresser uppdaterade, utan vi får tillbaka mailen med "adressaten okänd". Nu ställer vi frågan så här i stället:

Vilka vill i fortsättningen ha tidningen i brevlådan?

Hör av er till Agneta 96 50 41 / agneta@oosf.se

De som vill ha tidningen som pdf kan väl maila Agneta så att vi ser att det är rätt mailadress till er

Ordförande har ordet

Jag får tacka för förtroendet att bli föreningens ordförande. Efter årsmötet berättade Kjell Weber runt ämnet "Ett båtsmanstorp som inte finns längre", mycket intressant och uppskattat.

25 mars hade vi en anbytarträff med Tjörns Släktforskarförening i Öckerö kommunhus som blev mycket lyckad.

Årets medlemsresa gick till Marstrand där hembygdsföreningens ordförande Göran Kristensson visade runt och gjorde stopp vid olika hus och berättade dess historia, många fascinerande öden.

Sommaren går snart över i höst och många längtar till släktforskarlagarna i Halmstad. Där hoppas jag stöta på min mans syssling och hennes make som gjorde det möjligt att bekräfta släktskapet genom DNA. Jag har även på detta sätt fått träff på en brylling i USA vars anor levde på Marstrand.

Barbro Parment

Komplettering till artikeln Nordtman i medlemstidningen 2017:1, sid. 8.

Inlag i Hanhals socken. Denna oansenliga och föga herrgårdsliknande gård i norra Halland var en gång hem för slotts- och ridefogdens på Bohus Rasmus Jönssons hustru Inger Hansdotter i hennes första gifte med ridefogden för Varbergs län Rasmus Rasmussen. Gården är mycket anonym, och det har varit svårt att hitta något bra foto.

Detta ur "Gods och gårdar" från mitten av 1900-talet visar hur gården såg ut då efter de renoveringar som varit nödvändiga genom åren. I den tillhörande texten påstås att bilden föreställer den gård som byggdes på 1600-talet och när Halland blev svenskt tillägnades "Rasmund Rasmundsson" för att sedan i alla år ha tillhört släkten.

Avfotograferat av förf. i boken "Gods och gårdar" under ett besök på Kungsbackas hembygdsmuseum 19/8 2017.

Detta museum rekommenderas varmt för den med intresse i de socknar som numera ingår i Kungsbacka kommun.

Man har ett innehållsrikt bibliotek med omfattande topografisk litteratur, pärmar med foton från vardera av socknar-

na och en klippsamling registrerad efter resp. släktnamn. I övrigt finns ett stort rum med klädedräktens historia och inredningsdetaljer och tillhörande bibliotek. Och så har man skärmar med aktuella utställningar och lokal hembygds-litteratur att köpa. Bäst är att åka dit måndag eller torsdag (kl. 10-15), då man kan få hjälp av kunnig personal.

Henrik Karlsson 2017

Grusade förhoppningar (Stenrik, men bara rik på sten)

Detta referat av ett mål från VHHR 1775 23/3 tas med i tidskriften för att det gäller en spökhistoria med humoristiska inslag. Det har inte direkt med Öckerö socken att göra, men många som forskar hamnar i Torslanda och Björlanda som tillhör samma härad. Det visar vad man kan hitta om man använder alla tillgängliga källor och letar några år före och efter själva tingsförhandlingen.

Spökerier i Sörred i Björlanda hos bonden Carl Hansson enligt åklagaren, kronobefallningsmannen Jonas Lindberg.

Undersökning på plats natten emellan 19 och 20 februari, då uppsyningsmannen Sven Hultström i Lundby, nämndemannen Petter Svart i Lundby och några handelsbetjänter från Göteborg kommit till Carl Hanssons hus. När ljuset släckts kom småsten och grus kastandes på dem som var inne, och däremellan var det något som rev och krefsade på väggen innanför sängen som var försedd med sparlakan, där Carl Hansson låg. När Hultström sprang till sängen för att kunna se efter vad det var, fick han tag i Carl Hanssons hand och höll honom med hjälp av en handelsbetjänt tills ljuset tänts. I sängen hittades två små påsar, den ena med sten, gammal spik och hästkosöm och den andra med grus. De tog sedan med detta till staden. Varför Carl Hansson gjorde detta, ville han inte säga.

Carl Hansson och hans hustru Maria Jönsdotter hade nu instämmts. Carl var 50 år gammal, var född i Helgered, hade bott i Sörred i 21 år och varit gift lika länge. Hustrun var 70 år gammal. Han var av medelmåttig växt och hade starka lemmar, hon ”något mindre, dock eljest af bättre utseende nu som emot hennes ålder synes swara”.

Carl Hansson svarade för rätten: Efter andra söndagen efter påsk natten emellan tisdag och onsdag kom han hem från ett bröllop i Viken, nära Sörred. Han hade somnat, men väcktes av sin hustru Maria Jönsdotter som satt i sängen och rökte tobak. Hon blev ryckt i huvudet och tagen om armen. Hon kände efter och tyckte att det som tog henne i huvudet hade vantat på sig. Carl bad henne tåga still och lägga sig, vilket hon gjorde. Sedan hördes inget av, men hon tyckte att det liksom dansade och stötte med en käpp i golvet. Båda satte sig upp och slog eld i tobakspiporna och kunde inte sova på hela natten på grund av den ”förskräckelse som dem var påkommen”.

De talade inte om detta med någon annan på 14 dagar, men hörde ibland på kvällar och nätter att det brakade i taket och knäckte till som då en rutten bräda bryts av, samt hördes bära, såga och ”bösta”, vilket avslutades med ett hårt slag. De hörde en käpp slå i golvet och på ”hyllan framme under taket” var det som om någon släpade en påse. De såg aldrig någon, men spiknubbar och små flintstenar kastades i stugan från alla ställen, ett i taget, dock inte alla nätter. Från det att gräset började gro tills börnorna skars av i början av september hördes aldrig något, men sedan började det igen ”med mera häftighet”. Det fortsatte så länge Carl vistades i huset.

För åtta veckor sedan flydde de. Hustrun låg aldrig i stugan utom ”natten för nyårsdag” då komminister Warenius var i Sörred och pratade med henne. En natt var komministern och flera sockenbor där för att se på spökerierna. Carl Hansson och hustrun lade sig i sängen och sov och hördes inget. De närvarande berättade på morgonen att det hade liksom kastat. Under sistlidna hösting hördes inget på fyra nätter, men den femte när hustrun sysslade med kreaturen och Carl satt och åt kom en sten ”stor som en knytt hand”, men det blev bara en liten bula. Fyra aftnar därefter när han satt och åt mjölk ock bröd ur ett stenfat, ”blef en sten kastad i fatet, så mjölken stänkte omkring, men Carl Hansson blef icke dess mindre qwar sittande och åt ut mjölken”.

För 14 dagar sedan har Carl Hansson och hans hustru på ”friwillig auction” sålt det fjärdedels kronoskattehemmanet, därtill rådda av prästerskapet, och bor nu hos Sven Persson i Sörred.

Hustru Maria Jönsdotter vittnade i alla delar som maken.

Nu inkallades vittnen; handelsbokhållarna Carl Gadd, Josef Hall, Mårten Neuman, Johan Boritz och Anders Fredrik Ruterberg, nämndemannen Petter Svart i Lundby och uppsyningsmannen Hultströms dräng Per Jönsson i Lundby. Dessa kom dit en söndag (19/2) klockan 5 em och pratade med hustrun. Carl Hansson var ännu inte hemma efter kyrkan. De skulle få var kvar, men hon visste inte om det spökade den dagen. De gick då till ett annat ställe men återkom klockan 8, då även Carl var hemma. Carl Gadd frågade Carl Hansson om det spökade den dagen. Svaret blev: ”det har redan begynt”. Carl Gadd hade dock inget hört förrän han satt sig vid bordet i stugan för att röka tobak, då en sten av en tums storlek kom och slog till pipan. Han såg inte varifrån den kom.

Nu (klockan 11) lade sig Carl Hansson att sova. De övriga skulle iaktta vad som kunde hända. De trodde att det skulle spöka mera om ljuset släcktes ”och gjordes försök thermed”. Då kastades flera stenar av samma storlek och en del mindre och hördes ”ett sakta buller i sängen lika som man hade rivit med naglarna på något”.

Man släckte och tände flera gånger ”til at utröna om förhållandet war lika”. En gång medan bullret i sängen hördes gick Hultström sakta dit och fann Carl Hansson med armen uppe under huvudet mot väggen, och Hultström höll honom fast i denna ställning. Carl Hansson gick då upp, varvid man fann de två påsarna i sängen, förvarade i ”hufwudgärdet”. Sedan hördes inget så länge Carl Hansson var uppe ur sängen och vittnet var kvar.

Carl Hansson tillfrågades var han fått innehållet i påsarna från. Han svarade att stenarna och det andra hade uppsamlats efter att det hade kastats omkring. Varifrån han hade fått gruset kunde han inte svara på ”utan tog sig tå något annat tal”. Utanför frågade Carl Hansson om påsarna var kvar. De sade ja, men alla varit överens att ta dem med sig till staden. Han sade till vittnet att inte göra något väsen av det hela.

Övriga vittnen: När det var tänt, kastades en del, men inte som när det var mörkt. En valnötsstor sten hittades av ett vittne. Det såg ut som om den legat i elden. Carl Hansson sade att de andra skulle vara stilla, så skulle de få höra att det liksom pickade. När handen på Carl Hansson hölls stilla hördes inget, och allt var tyst i rummet.

När Carl Hansson hade stigit ur sängen klädd i ett par ”buldans byxor” (byxor av grov linväv) satt han och rev sig ”bak på under byxan, hwilket hade enahanda läten med thet som hördes tå han låg i sängen”. En sten blev av herr Ruterberg upptagen och kastad i stugan; då sade Carl Hansson: ”Det war icke jag det”. Carl Hansson hade ena handen på bakbyxan och den andra i barmen: då var det samma läte som i sängen. Carl Hansson gömde påsar när han steg ur sängen. Han sade vid ett tillfälle: ”För min gud om det nu war jag”. Vid ett tillfälle var vice pastor Fridlezius och ett vittne där och låg i en säng på samma sida som Carl Hansson. Då hördes ett läte som om någon sågade eller borrhade ”i 1/8 timma”, till dess

pastor Fridlezius ”begynte tala åtskilligt utur guds ord”. Då upphörde alltsammans. Sedan började det igen med kastande av stenar och järnbitar, till ottemål. Då avstannade det, och man somnade om. Mot dagningen begynte det igen med ett så starkt buller att de vaknade av det. Carl Hansson och hustrun låg då vakna i sängen. Hon var inte van att sova i stugan, men pastorn hade sagt åt henne att göra det. Man plockade upp stenar och järnbitar i en myckenhet, och vittnena begav sig därifrån vid full dager. Carl Hansson sade när Göteborgsborna var där att det bara spökade när ljuset var släckt. Ett vittne som låg i sängen jämte Carl Hansson hörde att det rev i fotbrädet. När Carl Hansson låg i sängen pickade han med handen ovanför huvudet.

Carl Hansson tillsades att erkänna: det måste vara gjort av en människa. Men han nekade. Hustrun verkade dock kunna bevekas. De hade uppnått en hög ålder och hade bott där i 21 år. Gården var hustruns arvejord, och hon var troligen på grund av sin ålder den av de två som skulle dö först. De fann på att om det spökade, skulle de inte oroas av Marias arvingar utan kunna flytta till ett annat hus. De samlade sten och grus ute på marken på olika ställen. Maria sade att de hade gjort det av enfaldighet för att kunna sälja och sedan köpa ett annat hus. Då ingen hade kommit till skada, bad hon om förskoning. Carl Hansson togs nu in. Han nekade först. Men på grund av hustruns bekännelse och att hon sade till honom att det var fåfängt och att alla människor ändå visste, erkände han. De hade inget annat uppsåt än att sälja huset, och det hade nu redan gjorts.

Rättens domslut: Carl och Maria hade försökt ”inbilla andra” om de ”så kallade spökerierna”. Ingen annan hade skadats. Det var inte till egen nytta (dock var det ju för att hon var mycket äldre och troligen skulle avlida först). Hon var inte delaktig i verkställandet, utan hade bara kunskap om det. Båda frikändes. Det var alltför obetydligt för att kallas vidskepelse. Men det var betänkligt att så många i socknen (”en enfaldig hop”) trott på spökerierna. Prästerna borde därför ta upp sådant under predikningarna. Målet tillställdes även Hovrätten som brukligt var i sådana mål.

Ålderdomlig säng från Hönö hembygdsgård med inventarier bl.a. från Björkö Ryd. Den var mycket kort, och man sov nästan sittande. Carls säng var en central pjäs vid det här målet i rätten. Kan ha sett ut ungefär så här. Foto förf.

Personuppgifter

Carl Hansson var född i Helgered i Björlanda (VHHR 1751 14/10 nr 35 och 1777 31/10 nr 47). Hans far Hans Torsson gifte sig där 1723 (mtl) och var styvson till den förrre åbon Lars Hansson och son till Tore Hansson och hans hustru Anna Persdotter. Vid arvstvisten 1751 sägs Carl vara omyndig, fastän han då enligt åldern i domboken bör ha varit omkring 26 år.

Maria Jönsdotter var dotter till Jöns Börgesson (enligt mtl död 1723) och hans hustru Gunnur Asmundsdotter (död efter 1726) i Sörred Vinnegården (”Vinningsbogården”). Jöns var född på gården och i ungdomen enrollerad båtsman. Han gifte sig 1703 (mtl). Marias syskon stod för gården när modern var för gammal, och hon själv var åbo från åtminstone 1736. Hon fick dock inte fastbrev på sin 1/6 förrän 1742 (VHHR 1750 31/1 nr 4).

Carl och Maria gifte sig 1754 (enligt domboken ovan och att man av åldersskäl inte kunde påräkna några bröstarvingar och upprättade ett inbördes testamente 1755 21/5, meddelat i tingsrätten 4/6). Maria dog 1777, och Carls arvingar visade testamente och bouppteckning vid tinget 29/5 rörande arvet i Helgered. När Carl dog i Helgered 1796 12/6 sades han vara 64 år. Det stämmer bättre med att han var omyndig ännu 1751, varför han bör ha varit född närmare 1732 än 1725. Han

var vid dödsfallet omgift och bodde som gatuhusman i Helgered. Denna hustru hette enligt mtl Britta och var möjligen fattighjonet, änkan Anna Britta som dog 1830 19/2 i en ålder av 77 år. I så fall var hon 21 år yngre än Carl och nästan lika mycket yngre som första hustrun var äldre än honom. De bör enligt mtl ha gift sig 1779.

Handelsbokhållaren Carl Gadd kan ha varit den Carl Gadd som var komminister Johan Gadds sväger. Komminister Warenius bör ha varit Fredrik Warenius i Säve pastorat, död 1800.

Juridiska aspekter

Man ser att i alla fall rättens medlemmar var skeptiska till spökerierna och inte öppet vidskepliga. De tog dock saken på allvar och gick noggrant till väga med besök på platsen, en hypotes att det var något fuffens av Carl Hansson och hustrun, och så praktiska test av denna hypotes. Man förvånar sig lite över att de undersökande personerna tillbringade en natt hos Carl och Maria och att en av dem delade säng med Carl.

Det var vanligt att tingsrätten i sina domslut inte riktigt litade på sig själv utan remitterade ärendena till Lagmansrätten och ofta därifrån vidare till Hovrätten för att få bekräftelse när det gällde mord, dråp och vidskepelse. Det är inte att undra på: juryn som bestod av sex nämndemän var ju inte juridiskt skolad och de bodde dessutom nära och kände de åtalade. Även domaren och åklagaren (befallningsmannen) bodde i området och kände många av ortsborna. Den här saken kan tyckas så trivial att den inte borde föranlåta en så stor apparat, t.o.m. att man besvarade Göta Hovrätt med den. Men det var så då. Många var processlystna, och det hade utvecklats en tradition att gå till tinget när man inte var överens. Men som vi ska se nedan var det egentligen inte så betydelselöst idet här fallet. Det var på intet sätt som man skrev i domslutet; att ingen skadats och det inte var till egen nytta.

Hur gick det sedan?

Vi har nu sett saken från ena sidan och ska övergå till att se den från den andra. Det finns mycket att hämta i domböckerna som ger en mera nyanserad bild.

Först Hovrättens utslag. Vi har här turen att hitta detta i tingsrättens protokoll. Det är inte alltid dessa domar meddelades där. Den här kungjordes vid hösttinget 1/11. För de ”s.k. spökerierna” måste nu Carl och Maria böta 60 daler silvermynt. De bedömdes nämligen i den högre rätten som vidskeplighet. Summan skulle som brukligt delas mellan konungen, häradet och åklagaren.

Innan hovrättsdomen kom hade följande hänt. Vid tinget uppbjods gården de två första av de tre erforderliga gångerna innan fastbrev kunde upprättas. Bengt Persson i Röra i Björlanda hade köpt den för 827 daler silvermynt. Detta motsvarar cirka en halv miljon kronor idag, om man jämför med priset av en ko, och var ett vanligt pris för en gård då. Vid samma ting som han uppbjöd gården för andra gången stämde han av Marias bror Asmund Jönsson i Synnered, vilken nu inte var rädd för några spökerier utan vågade överta gården å dotterns vägnar mot erhållande av köpeskillingen.

Slutsats: det var inget oskyldigt spökeri med humoristiska inslag. Nej, det var ett utstuderat bedrägeri! Carl och Maria planerade spökeriet för att skrämja syskonen att inte vilja ha gården. Om de sålde den utom börd, blev den s.k. avlinge som bara ärvdes av överlevande make eller barn och inte makens syskon och deras släkt. De höll på länge för att det skulle sprida sig i bygden att det spökade i Vinnegården. Och att de ”flydde för åtta veckor sedan” måste ha berott på att de därmed ville visa alla att de själva inte vågade bo där (hur de fick det att gå ihop med att i stället någon utanför släkten skulle våga köpa den till ordinarie pris är svårt att förstå).

När Carl och Maria måste frånträda hennes 1/6-gård sommaren 1775 kände de sig nödsakade att flytta till Carls föräldragård i Helgered. I mtl 1775 (=1774 23/11) är de skrivna i Sörred och 1777 (=1776 24/10) i Helgered. År 1776 (=1775 21/10) har de undgått att införas i mtl, kanske för att det var oklart var de bodde. Dock bör de väl ha bott i Helgered ända sedan de ”flydde från” Sörred vid jul 1774.

Egentligen borde böterna avse själva bedrägeriet och inte vidskeplighet, men man ansåg kanske att Carl och Maria blev straffade genom att behöva gå från gård och grund. De fick det knapert i sitt gatuhus utan tillhörande mark i Helgered och dog fattiga. Inga bouppteckningar företogs därför.

Allmänna kommentarer

Domböckerna ger oss ovärderliga inblickar i gamla tiders miljöer och föreställningsvärld. Här får vi veta en hel del om 1700-talets möblemang, klädedräkt och matvanor. Vi får också veta hur ett äktenskap kunde se ut då och villkoren för fastighetsägande, samt lite om arbetsåret. Tobaksbruket var utbrett. Det hela beskrivs med en och annan lustighet. Man förvånar sig över den vidskeplighet som inte utrotats under 1000 års kristendom och som florerade ännu under upplysningens tidevarv (ja, ännu idag om vi tänker efter).

Henrik Karlsson 2017

En gammal bekant och en ny

Helge Sallason

Jag tycker det är spännande att leta efter människor som levtt i socknen för mycket länge sedan. I medlemsbladet 2013:1 skrev jag om Peter på Björkö som levde där under digerdöden och så småningom flyttade till Norge. Där skrev jag också om Olof Petersson som ombud för sin far vid en jordtvist 1407 om en del av Öckerö Norgård och deras anor långt tillbaka i tiden. Motparten var en Helge Sallason, vilken tyckte sig kunna bevisa åtkomst till ett halvt markabol där. Jag hittade uppgifter om honom även från 1424, bl.a. att hans hustru hette Gro och att hon ägde 5 öb odel i Skår i Stenkyrka socken på Tjörn som kyrkan menade sig äga. En ättling till Helge var kanske den person med samma namn som nämns 1502 som lagrättsman.

När jag nyligen åter läste igenom Carl Tiselius "Bohusläns märkligare gårdar", hittade jag Helge Sallason igen. Han dök upp ur glömskans hav för tredje gången! Det handlade om Skår nu också, i ett köpebrev i Diplomatarium Norvegicum (som nu f.ö. är åtkomligt via nätet). Det gällde det ursprungliga köpet av Skår, som man tvistade om 1424. De tre släktingarna Gro Nicholddotter (Helges hustru), Gunild Eivindsdotter (Gunnar Torgeirssons hustru) och Ragnild Eivindsdotter (Audon Torgeirssons hustru och sannolikt syster till Gunild) sålde 7½ öb till Brand Endridasson 1405 29/3. Brand nämns även i dokumentet från 1424, men här får vi också hans fadersnamn. År 1424 var det Brands son Thorald som förde talan.

Här får vi alltså veta mer om Helges hustrus släkt, och vi får kännedom om tre generationer i en släkt som köpte odel av henne i Skår. Det är ovanligt med så rikliga personuppgifter från den här tiden när det gäller allmogen, även om personerna kan ha varit ganska framstående i det dåtida samhället.

Ølfuer på Björkö

En person som jag till den tidigare artikeln inte tänkte på var Ølfuer på Björkö ("Biærkæy"). Han nämns i biskop Eysteins jordebok från 1388, samma källa som berättar om Peter ovan. Ølfuer som nu var död ägde jord i "Bakkum" (nu försvunnen gård, senast nämnd 1558) i Torsby och hade i livstiden skänkt ett skillingsbol (=½ öresbol) till Torsby kyrka för "bønahaldz", dvs för att man där skulle be för honom. Man kan bara spekulera i varför han tyckte sig behöva kyrkans förböner. Det var dock vanligt vid den här tiden att man gjorde så. Torsby kyrka ägde många sådana små jordlotter. Enligt den tidens föreställningsvärld kunde man på så sätt tillförsäkra sig en plats i himmelriket efter döden. Det kan ha haft sin upprinnelse i något brott som han inte sonat och nu hade samvetsförebåelser för. Kanske han levde under digerdöden och var rädd för att bli smittad, eller t.o.m. var smittad och hoppades på kyrkans hjälp att överleva (vilket i så fall inte lyckades, eftersom han dog).

Henrik Karlsson 2017

Kyrkvårdslängd för Öckerö församling under 1600- och 1700-talen

Herdaminen och prästlängder finns ju, men knappast kyrkvårdslängder. Det kan ha sitt intresse att få en sammanställning för att se vem som hade detta uppdrag och hur länge var och en tjänstgjorde. Jag hittade uppgifter om detta i sockenstämmoprotokollen för Torslanda pastorat. Dels finns i Öckerö LI:1 (räkenskap för kyrkan) på sidorna 22, 40, 142, 148, 152 och 166 protokoll från byten av kyrkvårdar, där vissa ansökte om entledigande efter långvarig tjänst och andra tillsattes efter förslag från kyrkoherden, dels finns uppgifter om vem som var kyrkvård i de årliga räkenskaperna: kyrkvärden hade att redovisa ekonomin som hörde till tjänsten. Det skedde oftast i prästgården året efter. Sporadiska uppgifter kan också hittas i redovisningen av kollekt och utdelning av fattigunderstöd, samt i annat källmaterial, t.ex. domböckerna. Jag har lagt till det jag funnit i länsräkenskaperna för 1600-talet. Man ser då att det i början var två kyrkvårdar samtidigt i enlighet med det medeltida uppdraget (se nästa sida).

1600-talet			Olof Andersson	Björkö Västergård	1756-58
Jon Larsson	Öckerö Norgård	1622-25	Nils Andersson	Fotö	1759-61
Per Olsson	Björkö Sörgård	1622-25	Olof Månsson	Björkö ⁶	1762-64
Erik Olsson	Hälsö	1625-28	Bengt Nilsson	Björkö Ryd	1765-67
Olof Larsson	Hönö Västergård	1625-28	Petter Grotte	Grötö	1768-70
Olof Olsson		1628-32	Anders Torkelsson	Hönö Heden	1771-73
Anders Andersson ¹		1628-32	Olof Grotte	Hälsö	1774-76
Anders Andersson	Björkö Ryd	1633	Alexander Bogman	Öckerö Sörgård	1777
Jacob Andersson	Rörö	1634-35	Olaus Olsson Hising	Hönö Västergård	1778
Bryngel Olsson	Björkö Sörgård	1640-42	Anders Andersson	Hönö Bergagård	1779
Per Nilsson	Öckerö Sörgård	1661-65	Lars Andersson	Öckerö Norgård	1780
Olof Olsson ²	Hönö Bergagård	1687	Paul Svanberg	Björkö Sörgård	1781
1700-talet			Hans Pettersson	Björkö Ryd	1782
Olof Olsson ³	Björkö Västergård	1705-12	Anders Larsson	Öckerö Norgård	1783-84
Lars Andersson	Hönö Röd	1712-2	Anders Utbult	Öckerö Sörgård	1785 ⁷
Anders Andersson	Öckerö Norgård	1720-24	Torger Andersson	Hyppeln	1786
Lars Helgesson	Hälsö	1725-28	Anders Helgesson	Björkö Västergård	1787
Hans Olsson	Björkö Sörgård ⁴	1729-30	Erik Larsson	Hönö Heden	1788
Per Nordtman	Öckerö Sörgård	1731-39	Per Olsson	Grötö	1789
Anders Carlsson	Hönö Västergård	1740-41	Anders Nilsson	Hönö Röd	1790
Anders Olsson	Björkö Västergård	1742-45	Gunne Andersson	Björkö Sörgård	1791
Gabriel Andersson	Hälsö	1746-47	Mårten Larsson	Öckerö Sörgård	1792
Anders Andersson Räv ⁵	Hönö Röd	1748-50	Hans Persson	Björkö Sörgård	1793
Abraham Olsson	Öckerö Norgård	1751-54	Andreas Utbult	Öckerö Sörgård	1794-97
Olof Hansson	Björkö Sörgård	1755-56	Petter Jacobsson ⁸	Öckerö Sörgård	1798-1800

¹ Kyrkvärd utan hemortsangivelse 1628-32. Året efter Ryd och kan vara en och samma person, särskilt med tanke på att Anders på Ryd skänkte en ny predikstol till kyrkan 1628. Olof Olsson som tjänstgjorde samtidigt har inte heller fått någon hemort och är inte alls med 1633. Svår att identifiera.

² Uppgift i längd över gåvomedel till kyrkan (här "tavlepenningar").

³ Begärde entledigande 1712 12/12. Längden börjar med Olof som redovisade för 1705.

⁴ Hemort "Halsrö" och "Halsröö". Namnet Hans Olsson fanns bara i Björkö Sörgård då, dessutom två, varför det är svårt att veta vem av dem som var kyrkvärd.

⁵ Vid sockenstämma 1747 17/9 uppmärksammades att han inte kunde skriva, men han åtog sig likväl uppdraget. Begärde entledigande 1748 11/8.

⁶ Nolö.

⁷ Skrev under fattigmedel 1786 och 1788.

⁸ Kallas hjälpklockare i mtl 1798.

Listan kan göras längre efter genomgång av de fortsatta räkenskaperna.

Henrik Karlsson 2017

Om kyrkvärdarnas uppdrag

(från en artikel på nätet av Sören Ekström)

Kyrkvärdarna var sockenmännens företrädare och representerade menigheten i socknen. Biskop Brynolf i Skara skriver i en stadga den 7 juli 1280 om hur kyrkans förmögenhet skall förvaltas av två pålitliga sockenmän tillsammans med prästen, samma gör biskop Petrus i Linköping i mitten av 1300-talet och uppdraget att vara kyrkvärd regleras i en rad av landskapslagarna. Genomgående är att kyrkvärdarna tillsammans med prästen är redovisningsskyldiga för sin förvaltning inför sockenmännen. Genomgående är också att ansvaret delas dem emellan. De skall en gång om året göra räkenskap inför hela socknen och kräva skulder. Man kan sammanfatta saken så att landskapslagarna ger kyrkvärdarna ett stort och säkerligen ofta betungande ansvar då det gäller förvaltningen av kyrkans tillgångar. Kyrkvärdarna skall också svara för att kyrkan har den utrustning som behövs, ”böcker och mässkläder, altarkläde, klockor och all den skrud, som hon tarvar för att göra tjänst för Gud och för att hjälpa både levande och döda, då de komma till världen och fara därifrån”, heter det i Södermannalagen. Kyrkvärdarna skulle också företräda socknen och kyrkan. I landskapslagarna klagörs på vissa håll tydligt vilka straff som skall drabba en försumlig kyrkvärd.

(Här skrivs det om svenska förhållanden, men det verkar ha varit mycket likt de norska och danska förhållandena).

Här har många av våra förfäder tjänstgjort genom århundradena.
(från nätet: information på en turistsida med länk till Svenska kyrkan)

Henrik Karlsson 2017

Den svårfångade sågaren i Majorna

Efter artikeln om fyrvaktaren David Johansson (medlemsbladet 2016:1) och hans syskons ättlingar blev jag tillfrågad om jag hade gjort en liknande genomgång av Davids fars syskon. Det hade jag inte, men tänkte att det kunde vara intressant att se åtminstone på ett par generationer. Nu är det klart, och jag hittade de flesta av ättlingarna och ingifta i 1-3 generationer. Det är inte alltid lätt att hitta en person på Hisingen eller i Göteborg under slutet av 1700- och under 1800-talet. Det både rika, ofullständiga och ibland svårlästa materialet gör nog att många inte vågar eller orkar leta efter sådana nålar i den stora höstacken. Jag är självlärd som släktforskare, men har lärt mig mycket genom att pröva mig fram. Till stor hjälp för den som vill gå in på 1800-talets Göteborgsområde finns Arkiv Digital (AD) och Släktdata. Förutom originalhandlingarna finns i AD register över Göteborgs många församlingars kyrkböcker (glöm inte Örgryte som ligger för sig själv i listan i AD!). Släktdatas register över många församlingar i Västsverige gör att man kan gå fortare fram, men det finns flera fel (ofta på grund av läsfel) som gör att man ibland inte hittar en viss person eller alla barnen i en familj. Då får man använda fantasin och söka på stavningsvarianter eller på bara den del av ett namn som verkar säkrast.

Det finns mycket i min sammanställning över Gunne Anderssons i Björkö Sörgård ättlingar som jag tycker är intressant och som jag kan meddela via medlemsbladet eller hemsidan framöver. Jag har hittat flera ättlingar och ingifta som inte funnits med i de data kring den här familjen som jag kontrollerat på nätet. I min sammanställning har jag också skrivit om hur jag hittat uppgifterna om de varit svåra att få fram. Bland dessa finns några ingifta personer som inneburit en större ansträngning än andra att hitta. En person bör åtminstone utforskas till yrke, födelse- vigsel- och dödsdatum samt –ort. Men man bör även leta fram föräldrarna med yrke. Maken/makan bör utforskas på precis samma sätt. Jag är kanske privilegierad genom långvarig erfarenhet och att nyligen ha blivit pensionär, men jag är säker på att vem som helst kan nå framgång med liknande forskning. Den som ändå känner sig osäker kan förhoppningsvis finna en ingång till materialet och få en vana vid det genom att följa min forskning av några av de i detta avseende intressanta ättlingarna som ett orienteringslopp via olika stationer i AD. Ibland kan en person vara svår att hitta på en sida i en husförhörslängd, men det går och är lättare när man bara behöver läsa en sida (som jag markerat med fetstil och börjar på nästa sida) för att hitta personen.

Det blir en serie i medlemsbladet. Först ut är sågaren i Majorna Magnus Jonsson. Han var gift med Gunne Anderssons son Andreas dotter Magdalena (som använde formen Andersson). Hans sammanhang kan ses nedan med familjeuppgifterna, utan ingifta, i starkt förkortad form.

Gunne Andersson i Björkö Sörgård

| Hans Gunnesson

| Johanna Gunnesdotter

| Andreas Gunnesson

| | Bryngel Andreasson

| | Magdalena Andersson

| | | Matilda Josefina Jonsson

| | | Emma Fredrika Jonsson

| | | Emma Charlotta Jonsson

| | | Johan Alfred Jansson

| Olle Gunnesson

| Elias Gunnesson

| Petter Gunnesson

| Emanuel Gunnesson

| Johannes Gunnesson

Magnus Jonsson

Födelsedata

1. Hur hitta den mycket anonymt betecknade "arbetskarlen Jonsson i Majorna" (enligt bou Västra Hisingen 1861:309 **sid. 1593**, efter hustruns ogifte farbror) som var gift med Magdalena, född 1814 som dotter till Andreas Gunnesson i Björkö Sörgård? För en fullständig beskrivning behövs ju födelsedatum och -ort, föräldrar samt dödsdatum och -ort, liksom barn med åtminstone födelsedata.
2. Majorna hörde vid den tiden till Karl Johan sfs, där det finns många register som underlättar letandet. Först till hfl 1858-64. Svårt att hitta en hustru Magdalena där, varför det är nödvändigt att lusläsa registret över Jonsson troligast född 1810-20, arbetskarl, med hustru Magdalena född 1814. Där hittar man så småningom på **sid. 153** en arbetare M. Jonsson född 1820 20/8 med hustrun Maria Magdalena född 1814 25/3 i rote I, **sid. 542**. Det står visserligen Maria Magdalena och 25/3, men det är värt att undersöka.
3. I hfl 1858-64 finns den här familjen i rote I, nr 230, **sid. 542**. De hade tre barn då. Det äldsta föddes 1848, varför de kan ha gift sig 1-2 år tidigare.
4. Nu till hfl 1844-47. Där finns paret med ganska riktiga data på **sid. 62**. De finns även var för sig (innan de gifte sig) på **sid. 122** (nr 84) och **124** (nr 87), alltså ganska nära varandra. Magdalena kallas här jungfru Magdalena Andersson (född 1814).
5. I vigselregistret får man leta efter olika former av fadersnamnet för Magnus och hittar honom på **sid. 70** och henne på **sid. 14** som drängen Magnus Johannisson gift 1847 16/5 med pigan Magdalena Andersson. Vill man kontrollera detta med originalet finns de på **sid. 497** i denna något rörigt skrivna vigsellängd.
6. Nu är det dags att leta i inflyttningslängden eftersom Magnus efter en kontroll inte föddes i den här församlingen (egentligen Marieberg som Majorna hörde till – Karl Johan tillkom inte förrän 1823). Man finner Magnus som inflyttad i registerlängd II 1826-69, **sid. 519** (i originalet BI2:207 som inte säger mer). Han kom enligt denna från Säve 1845 7/11. Det finns också en attest bevarad, enligt registret över dessa på **sid. 590**=1845:105, vilken tyvärr inte finns i AD ännu.
7. Säve utflyttningslängder börjar 1846. Man får då ta tjuren vid hornen och lusläsa hfl för Säve 1845-48, där han alltså bör finnas. Turligt nog hittas han redan på **sid. 14** (av totalt 138) i Bärby Övregård. Det står där att han flyttade till Göteborg 1845. Men det står inte varifrån han kom.
8. För att se om Magnus kom till Bärby några år tidigare går vi till hfl 1842-45, där vi finner honom i samma gård på **sid. 12**. Turen håller inte i sig när man letar i Bärby 1841. Det blir att lusläsa hfl 1842-45. På **sid. 4** finns han i Askesby Norgård, varifrån han dock 1842 skall ha flyttat till Åseby Östergård. Det stämmer: på **sid. 97** finns han och sägs ha flyttat till Bärby 1843. Det stämmer bra.
9. Nu kanske han kan hittas 1841: han bör då ha varit dräng i Askesby Norgård, och det var han. Där anges varifrån han kom: Backa sn och Skälltorp (1841). Han nämns på **sid. 3**.
10. I Backa hfl för 1841 finns han i Skälltorp Västergård på **sid. 37**, och där skrivs att han flyttat till Säve och Askesby 1841. Precis detsamma är infört i hfl för 1838-40.
11. Redan i hfl 1836-37 på **sid. 24** står Magnus under Skälltorp Västergård. Där meddelas att han närmast kom från Skänla (1837). Denna by finns i Tuve sn i Östra Hisinges härad.
12. I Skänla Mellängård skrivs han 1835-38, på **sid. 24** som närmast kommen från "Grimbo Sörgård" (1836).
13. I Grimbo Sörgård fans ingen Magnus Johannesson! I tanken att han ändå kom från Grimbo letades de andra gårdarna i byn igenom. Han hittades då i stället i Måns Torbjörns gård på **sid. 63**. Han kallas tjänstegosse och flyttade riktigt nog till Skänla 1836.
14. Som tjänstegosse flyttade han troligen inte så långt från föräldrahemmet. Var han född i Tuve sn? Ja! Han kan hittas i födelseboken som född i Tuve Tä (**sid. 115**). Föräldrarna dog när Magnus var mycket liten och han placerades ut som "sockengosse", först hos kronorättaren Peter Samuelsson i Tängen, där han finns ännu 1828-30 men inte i nästa hfl.

Dödsdata

1. I dödboksregistret för Göteborgs Karl Johan sfs finns en gift sågare Magnus Jonsson som död 1876 3/11 (**sid. 103**) i en ålder av 56 år, 2 månader och 6 dagar. Detta stämmer ganska precis med hans födelsedata.
2. I dödboken (**bild 225** i AD – boken numrerad) sägs denne ha bott i rote I nr 230. Det var ju där vår Magnus och hans hustru Magdalena bodde enligt hfl 1858-64 (se ovan under punkt 3).
3. I den sista hfl i AD ("uppgifter till hfl") på **sid. 437** är familjen fortfarande skriven i nr 230.
4. En bouppteckning kan till sist framletas i volymen för Johansson på **sid. 416** i registervolym 10. Man har skrivit ihop alla Johansson, Jonsson m.fl. Bou **1877:73** bekräftar att det är rätt Magnus Jonsson, född Johannesson.

Henrik Karlsson 2017

Bokrecensioner

Andreas Karlsson och Anna Karlsson: åtta böcker om 1600-talet sett med släktforskares ögon utifrån halländska domboksstudier.

Andreas Karlsson och Anna Karlsson: åtta böcker om 1600-talet sett med släktforskares ögon utifrån halländska domboksstudier.

Har du någon gång läst, eller bara bläddrat i, en bok och tänkt: ”den här boken vill jag äga”? Detta tänkte jag för var och en av de här böckerna jag läste och begrundade! Hur kan då dessa böcker om Halland vara av intresse för den som släktforskar i Bohuslän? Jo, jag fann att innehållet i böckerna till stor del är allmängiltigt och känner nu att jag vill dela med mig av denna skatt.

Jag har själv under många år intresserat mig för 1600-talet som ligger både långt tillbaka i tiden och nära (som författarna skriver: bara fyra generationer tillbaka, om man räknar efter 100-åriga människor). Det finns rika källor att ösa ur, jämfört med 1500-talet. Det var en tid av konflikter mellan två (till delar tre) grannländer som medförde stora umbäranden för gemene man med ond bråd död, svält och ökat skatteuttag, vilket i sig alstrade fler källor för oss sentida forskare att ösa ur. Detta kommer mycket tydligt fram i böckerna. Religionens grepp om människorna var annorlunda än nu och påverkade var och en på ett sätt som vi har svårt att föreställa oss. Även detta skildras utförligt och tankeväckande i böckerna.

Det skulle föra för långt i en recension att ta upp allt det som är så bra med de här böckerna. Ta hem en från biblioteket och se själv! Den första boken ”Bondeupproret i Halland 1622” handlar om ett enda rättsfall, vilket blev till en mycket stor konflikt och påvisade upprörande övergrepp på allmogen av vissa myndighetspersoner. Några rubriker ur boken ”Yxmördare, häxor och svärande damer i 1600-talets Halland” kan visa vad som tas upp: *Mord och dråp, Barnamord, Våld och slagsmål, Kyrkostölder, Boskapsstölder, Åktenskapsbrott och andra osedligheter, Oäkta barns öden, Präster på kant med församlingen, Sprit och tobak*. I boken ”Bland skogsrovare och skräppeskitar” handlar en stor del om Kalmarkriget 1611-13, soldatöden, och hur det blev efter freden. ”Bland spioner och snapphanar” handlar om de sista åren i Halland och kriget som ledde till att Halland blev svenskt 1645, samt tiden efter detta. I den här boken kommer man också in på en till oss gammal bekant, nämligen ridefogden i Varbergs län Rasmus Rasmussen och vad han gjorde under detta krig för att förtjäna en gård i Blekinge. (Se min artikel om släkten Nordtman i medlemsbladet 2017:1).

Ett brottsfall tas upp så här av författarna: De skildrar först vad som verkligen hände (en sammanvägning av vittnesmålen med säkra fakta), sedan hur rättegången drevs framåt, ofta upp i Landstinget och sedan Göta Hovrätt, men ibland ända till Högsta domstolen och kungen. Därefter kommer en analys av skeendet (t.ex. om rättegången var OK eller om den innebar ett rättsövergrepp). Till sist får man veta hur det gick för den dömda efter att domen var fälld och hur den som inte blev avrättad fick det sedan.

Böcker som handlar om det man kan finna i domböckerna skulle kunna bli torra och tråkiga för den som inte är historiker till yrket. Men de här böckerna är inte på något sätt torra och tråkiga, även om de är helt igenom professionella och historiskt korrekta. Hur går detta till? Det jag kan säga är att författarna använder ett trevligt språk med en blandning av lagom ålderdomliga ord och lagom moderna ord och uttryck. Det blir levande genom förstärkande adjektiv och adverb. Hela tiden märker man att allt bygger på trovärdiga fakta, men man tar fram dessa fakta genom den lilla människans ögon och skildrar dem ömsint, humoristiskt och tankeväckande.

Något jag också vill framhålla är bilderna. Böckerna är rikligt illustrerade med egna foton och bilder ur historiska källor. Bara något enstaka uppslag av tio är utan bild. Bilderna ansluter sig otroligt väl till texten och berikar den. De vittnar om en stor fotograferingskicklighet (komposition, exponering, skärpa och stämning) och ett omfattande arbete att samla in lämpliga bilder att använda i böckerna. Anna och Andreas har åkt omkring i hela Halland och fotograferat fästningar, kyrkor (exteriörer och interiörer) och andra byggnader med detaljer (Inte minst i Åskhults by som nu är bevarat och drivs som på 1700-talet och är väl värt ett besök) och bruksföremål som tillsammans ger en bra bild av människornas vardag. De har också på ett intressant sätt tagit med foton på och ur originalhandlingar t.ex. på plats i Rigsarkivet i Köpenhamn. Man kan sitta länge och begrunda och njuta av en bild på en kyrka eller en naturbild som förmedlar en stämning som förstärker texten.

I fråga om böckernas utformning finns det inte mycket att anmärka på. Det finns förord och efterskrift som avrundning, lagom utförlig innehållsförteckning och intressant källförteckning med vissa poster som hittills varit okända av mig. En välutvecklad notapparat gör texten lättläslig, samtidigt som den förmedlar information som man inte vill leta efter på annat ställe i boken. Pappret är också av bra kvalitet för en positiv läsupplevelse.

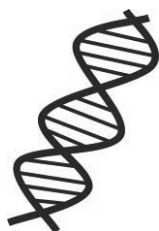
Möjligen saknar man ett namn- och ortregister. Ett sådant skulle kanske bli alltför omfattande på grund av det myller av personer som avhandlas i varje bok, men det skulle vara bra för att lättare hitta personer man letar efter i sin forskning, särskilt som det nu gäller ett helt bokverk på åtta volymer. Ett sakregister kunde vara nyttigt för kulturhistoriker och annat fackfolk. Skulle man här kunna framföra en önskan om sådana samlingsregister för alla böckerna så småningom?

Författarna är syskon som börjat med släktforskning. De har lärt sig allt som hör till 1600-talets historia för att kunna förklara och dela med sig genom författande och föredrag. Jag har inte hittat något enda faktafel, bara enstaka marginella saker som man kan ha olika uppfattning om utan att kunna säga vad som är rätt eller fel. Jag har lärt mig mycket av dessa böcker och hoppas att det kan bli till nytta för det jag själv kommer att skriva framöver. Förutom att skriva böcker deltar de i tidstypiska kläder vid olika event som har med ämnet att göra och har fått kulturpris. Andreas och Anna Karlsson medverkade nu senast vid Släktforskardagarna i Halmstad i augusti.

- Bondeupproret i Halland 1622 (2007)
- Yxmördare, häxor och svärande damer i 1600-talets Halland (2008)
- Blåkullafärder och våldsamma svärmödrar (2010)
- Bland skogsrövare och skräppeskitar – om folket och livet i det danska Halland (2012)
- Bland spioner och snapphanar - De sista danska åren i Halland (2013)
- Giftmord och gästbud - Halländska gruvligheter på 1600-talet (2014)
- Bråkstakar och bröllopgäster - Fler halländska levnadsöden på 1600-talet (2015)
- Trollkvinnor, spågubbar och kloka gummor - Halländska trolldoms- och vidskepelsemål (2016)

När detta skrivs, upptäcker jag att författarna i år kommit ut med en nionde bok, som handlar om skällsord. Tydligt fanns det många sådana, då den här boken bara är del 1! Böckerna kan bl.a. köpas via bokhandlare på nätet och säkert även på hembygds museerna i Varberg och Halmstad.

Henrik Karlsson, augusti 2017

Dna funderingar

För drygt två år sedan testade jag mina föräldrar med DNA-test. Min mamma är från Knippla så det kommer att handla om hennes resultat.

Innan testet ansåg jag mej ha ett stort och gediget släkträd. Där fanns rötter långt bak i Öckerö socken så det här borde ju bli enkelt.

Men vad fel jag hade. När testet väl var klart fanns där drygt hundra träffar. Fyra kunde jag identifiera med anor från Öckerö. Men resten var riktigt märkliga. Några hade omfattande släkträd från Västerbotten. Andra hörde hemma på västgötsläätten eller i Småland. Några var finska och en var ryss. En hel del var givetvis amerikaner.

Var mamma en bortbyting?

Nej så var det inte heller. Hennes syskon testades och visade sej mycket riktigt vara helsyskon.

Numera har mammas hundra träffar blivit över tusen. De spretar fortfarande men nu finns det flera öckeröträffar. Många går till Gunne Andersson på Björkö. Där har mamma träff på ättlingar till flera av hans barn. Hade Gunne ovanligt starka gener?

I våras kom det en träff med mycket gemensamt DNA som även hade stark träff på X kromosomen. Sådana träffar hade vi inte fått förut. Så det var med stor spänning jag mejlade med en fråga om hon hade anor från Öckerö.

Svaret gjorde mej riktigt paff. "Min senaste ana är Pernilla Eriksdotter född 1806 i Björkö Skarvik." Pernilla, även kallad Petronella var dotter till Erik Andersson född 1768 och Johanna Larsdotter född 1784. Pernilla var alltså syster till Annika Eriksdotter född 1808, min ana som var fyrvaktare på Vinga och vars ursprung varit omdiskuterat.

Så här anser jag att DNA ger belägg för att Annika Eriksdotter verkligen var från Björkö. Mammas släktskap med Annika går både via hennes mormor och farmor, som dessutom var systrar, detta stämmer bra med den stora matchen på X kromosomen. Annika är både farmors farmor och mormors farmor till mamma.

Eva Isaksson

Bilder lånade av Dag Edvardsson

Från bygget av "mellanhamnen" i Klåva

Dykare redo för ett dopp

Styrelsen år 2017

Ordförande	Barbro Parment	0708 78 07 97
V ordförande	Hans Taremark	96 73 25
Kassör	Gunnar Alexandersson	96 75 70
Sekreterare	Agneta Zachariasson	96 50 41 / 0733 64 67 89
Ledamot	Helene Sörensson	96 71 55
Ledamot	Arne Börjesson	96 61 55
Ledamot	Lena Knutsson	96 17 88
Suppleant	Thord Källefors	0705 91 70 04
Suppleant	Jan Ek	0708 16 89 20

Styrelsen meddelar

Hemsidan – på föreningens hemsida www.oosf.se kan ni hitta namn, adress, mail, telefonnummer till styrelsen. Hör gärna av er till oss med idéer, funderingar, förslag, frågor osv.

Fotografier – Har ni några fotografier som ni vill dela med er av till vår hemsida? Hör av er till webmaster@oosf.se. Gamla fotografier är alltid intressanta.

Bankgiro – Föreningens bankgiro är **734-3999**

Guidad tur på Knippla Lördagen den 16 september tar vi färjan som går 10:45 från Burö till Knippla där Thord Källefors möter upp oss. Hem går färjan 14:35.

Höstmöte 1 november kl 17 i Betel på Hönö Till vårt höstmöte kommer Henrik Karlsson och berättar något intressant ur vår historia

DNA-träff Finns det intresse i föreningen att anordna en DNA-träff för att lära av varandra? Anmäl dig i så fall till: agneta@oosf.se så återkommer vi med datum och tid senare via mail.

Har du inte fått något mail från oss det sista? Då beror det antagligen på att du bytt **mailadress** eller inte lämnat din **mailadress**. Det bra om du meddelar Agneta detta: agneta@oosf.se. Vi skickar ut mail om både ditt o datt och då är det bra om adresserna vi har stämmer.